

Evidencijski broj / Article ID: 13421461
Vrsta novine / Frequency: Dnevna
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section: Naslovnica

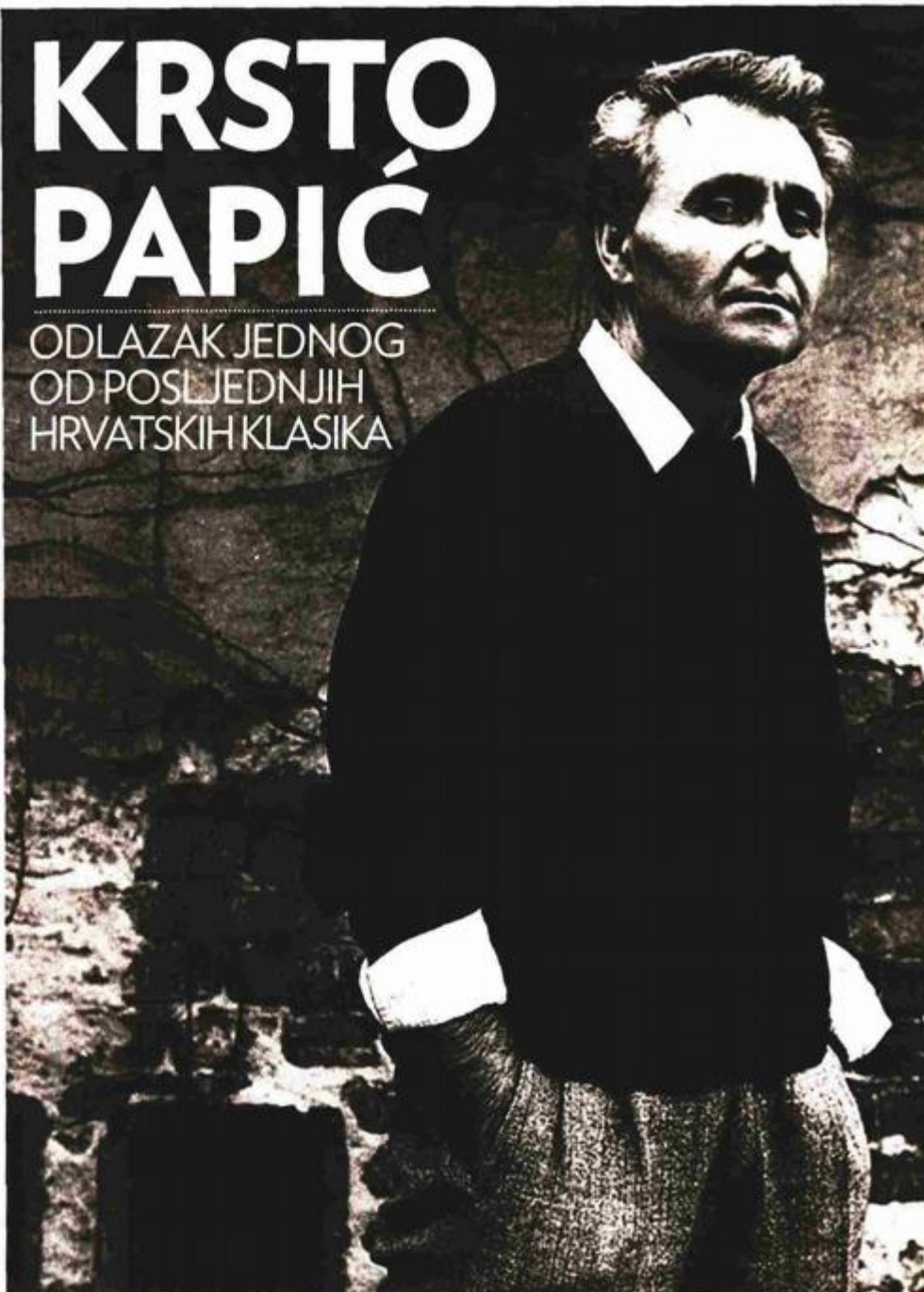
PIŠE NENAD POLIMAC

Na prijelazu šezdesetih u sedamdesete srpska je kinematografija zaslužno stjecala svjetsku slavu provokativnim ostvarenjima Dušana Makavejeva, Živojina Pavlovića i Želimira Žilnika. Tzv. "Crni val" mrzili su jugoslavenski političari, obožavali strani kritičari, a u Hrvatskoj sve je bilo puno mirnije, bar kad je riječ o umjetnosti. Hrvatske se redatelje smatralo estetima i introvertima koji su prezirali vlast, pa se njome nisu ni bavili. S jednom iznimkom. Krsto Papić, rođen 1933. u Vučedolu u Crnoj Gori, diplomac Filozofskog fakulteta (jugoslavistika i ruska književnost), povremeno je pisao filmske kritike, a kada mu je rodak Veljko Bulajić ponudio mjesto asistenta režije u svojim socijalnim spektaklima "Vlak bez voznog reda" i "Uzavreli grad", učinilo mu se da je pronašao novi životni odabir. Kao redatelj se oprobao 1965. u omnibusu "Ključ", s kolegama Vančom Kljakovićem i Antunom Vrdoljakom, a njegova priča o mladom paru koji bi se najradije riješio starice kod koje su podstanari dobila je najbolje ocjene, ali se estetiziranošću i distanciranošću skladno uklapala u spomenute standarde hrvatske kinematografije. Ipak, dokumentarni film "Kad te moja čakija ubode" (1968.) bio je nešto sasvim drugo, subverzivan portret provincije, gdje se u pijanstvu lako potegne nož ili sjekira, i to najčešće bez ikakva razloga. Hrvatski redatelji izbjegavali su takve teme koje su se znale nazivati "balkanskima", međutim, Papića tada ničega nije bilo strah, ni sugovornika koji su se doimali poput manijaka niti fotografija leševa.

Olovna vremena

Da u pitanju nije nikakav uzgredni eksces, pokazao je i njegov prvi veliki uspjeh, cjelovečernji igrani film "Lisice" (1969.), snimljen po scenariju Mirka Kovača, neugodna priča iz Zagore u razdoblju Informbiroa, u kojem ugledni mještani doživljavaju da mu moćni političar siluje nevjestu i da je zatim razularena svjetina goni po kamenjaru. Poruku filma da nagone puka teško može prikriti socijalistička pozlata odmah je prepoznala oportunistička kritika, već uvježbana u hajci na "crni val", i Papić je na jedvite jade izbio Zlatnu arenu u Puli.

Papića su sada i Srbi priznavali kao redatelja koji "ima muda", a svojim narednim dokumentarcima "Nek se čuje i naš glas", "Specijalni vlakovi" i "Mala seoska priredba" mudro je balansirao između socijalne kritičnosti, ironije i polemičnih metafora. Svoju je reputaciju redatelja koji ne igra na sigurno potvrdio ekranizacijom hit predstave Ive Brešana: u zagrebačkom Tetaru &TD nije se znalo kada će partijska cenzura zabraniti parabolu o Shakespeareu i komunistima iz malog mjesta, međutim, Papić ju je usprkos tome iskoristio kao predložak za svoj novi film "Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja" (1973.) i nekako se provukao. Primljen

KRSTO PAPIĆ

ODLAZAK JEDNOG OD POSLJEDNJIH HRVATSKIH KLASIKA

Redatelj koji ni sklon kompromisu

Papić je jedini propitivao društvenu krizu u komunizmu i postkomunizmu

Sagledavao je sredinu iz nesimptičanog ugla jer je smatrao da ona to zaslužuje

IZABRANA FILMOGRAFIJA

Lisice (1969.)

Opora drama s kamenjara u kojoj mještani političkog moćnika najprije doživljavaju kao božanstvo, a zatim kao izdajnika. Puno seksa, nasilja i krajnjeg crnila.

Mala seoska priredba (1971.)

Papić je vrhunsku redateljsku reputaciju zasnovao i na dokumentarcima, od kojih su mnogi dobili prestižna priznanja i u inozemstvu.

Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja (1973.)

Rede Serbedžija igra Hamleta iz Zagore, a Milena Dravić njegovu Ofeliju; polemična ekranizacija hit predstave Ive Brešana, koja je tih godina uspješno izvođena i u inozemstvu.

Izbavitelj (1977.)

Ivica Vidović, Mirjana Majurec i Fabijan Šovagović bili su zvijezde prvog hrvatskog fantastičnog horora: Papić je studirao

rusku književnost pa se tako zainteresirao za opus Aleksandra Grina.

Život sa stricem (1988.)

Najveći uspjeh kod publike u Papićevu opusu: lica Davora Janjića i Alme Price osigurala su prijemčivost opere romances iz poratnog razdoblja. Miodrag Križvolak i Anica Dobra i Branislav Lečić su izvrsni epizodisti.

Kad mrtvi zapjevaju (1998.)

Ekranizacija crne komedije Mate Matišića "Cinco i Marinko": Ivo Gregurević i Ivica Vidović su gas-tarbijereri koji su se dosjetili načinu za lagodnu mirovinu, ali u nezgodan trenutak, jer je Hrvatska u ratu.

'TRAŽIO JE ODGOVORE I U TOME BIO DOSLJEDAN'

On mi je bio drugi otac. Strašno mi je teško. O njemu mogu govoriti samo lijepe stvari. Njegovi filmovi su bezvremenski. Uvijek je bio svoji slobodan. Svi njegovi filmovi kritički se osvrću na vrijeme u kojem je živio. Krsto Papić je bio krasan čovjek i iznimno važan autor u hrvatskom filmu koji je odgojio generacije.

DRAMSKI PISAC I SCENARIST MATE MATIŠIĆ

Veliki gubitak. Bez obzira na njegove godine bio je iznimno živ duhom. Prva asocijacija kad ga se sjetim jest da je bio kao malo dijete i prkosio godinama. Jeo je vitamine i imao sam osjećaj da će živjeti 150 godina i tako se ponašao. Nikada nije stajao i stalno je razmišljao što će novo raditi.

GLUMAC LEON LUČEV

Kao autor Krsto Papić je ostavio dubok trag u hrvatskoj kinematografiji. Svojim filmovima problematizirao je život, uvijek postavljao pitanja, tražio odgovore i u tome bio dosljedan. Takvi njegovi autorski filmovi imali su snažan odjek i kod nas i u inozemstvu te ostaju trajna vrijednost.

REDATELJ VELJKO BULAJIĆ

Bio je sjajan filmski režiser. Originalan i poseban. Hrvatski film može se ponositi njegovim djelom. Njegov dugometražni film "Lisice" smatram jednim od najvećih hrvatskih filmova.

GLUMAC RADE ŠERBEDŽIJA

Jako sam sretna da sam igrala u njegovom najboljem filmu "Lisice". On je uvijek bio vedar, dobre volje, komunikativan i s njim je bio užitak raditi. Bio je izuzetno human, socijalno osjetljiv i pozitivan čovjek.

GLUMICA I LIKOVNA UMJETNICA JAGODA KALOOPER

je bio isima

je u službeni program berlinskog festivala, međutim, u Puli je ostao u sjeni filma koji je najavljavao olovna vremena, partizanskog blockbustera "Sutjeska" s Richardom Burtonom u ulozi Tita.

Sklon provokacijama

Zanimljivo, Papić ta olovna vremena nije priznavao. U zagrebačkoj kavani Korzo, za stolom za kojim je predsjedavao pokojni filmski kritičar i kozer Vladimir Vuković, Papić je bio redovan gost, uz dr. Antu Peterlića, Zorana Tadića i Branka Ivandu. Svojevrsna drskost je bila ekranizirati i novelu ruskog pisca Aleksandra Grina: "Izbavitelj" (1977.) se naizgled bavio najezdom ljudi štakora, koji su simbolizirali fašizam, ali isto tako i komunizam. Papić se snalazio u političkim igrama, pa mu se to nitko nije usuđivao izravno prebaciti, a ubrzo potom snimio je jedini neprovokativni film u karijeri, razmjerno visokobudžetnu biografsku kroniku "Tajna Nikole Tesle" (1980.).

"Život sa stricem" (1988.) predstavlja Papića kakvog poznamo, sklonog provokacijama: Ivan Aralica tada zbilja nije slovio kao podoban pisac, no redatelj se zainteresirao za

njegovu priču o momku koji prolazi mukotrpno školovanje u poratnom socijalizmu i gubi svoju muževnost. Riskirao je puno, jer je od projekta odustao ugledni Jadran film, pa ga je producirala Urania film Papićeva prijatelja Nikole Babića, ali film je u Puli osvojio Zlatnu arenu i još dva odličja na festivalu u Montrealu. Samo u Zagrebu vidjelo ga je 135 tisuća gledatelja.

Krsto Papić jedini je hrvatski redatelj koji je nesmiljeno propitivao permanentnu društvenu krizu u komunizmu i post komunizmu i za to dobio tri Zlatne Arene: posljednji put za tragikomediju "Kad mrtvi zapjevaju" (1998.), koja je predstavljala prvu ekranizaciju neke drame Mate Matišića, njegova otkrića (kao scenarista) iz filma "Život sa stricem". Štogaod mislili o Papićevim ostvarenjima iz posljednjeg desetljeća, "Infekciji" i "Cvjetnom trgu", znajte da je kompromisima neskloni filmaš sagledavao sredinu u kojoj živi iz najnesimpatičnijeg mogućeg ugla. Smatrao je da ona tako i služi, a na tome mu vrijedi odati priznanje. Umro je jučer u bolnici Rebro i u redovima hrvatskih filmaša nije ostavio dostojnog nasljednika. ●